THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
JOURNAL PRESS. LIMITED

אימיגראנטען הילפס פאראיין מוז פארטרעטען אלע אידען

עס איז איבעריג צו ווידערהאלען אז די לאגע פון דעם אידישען וואנדערער איז זעהר א טרויעריגע. די פארשטארקטע קוואטא געזעצען אין די פאראייניגטע שטאאטען, און די כמעט פאלשטענדיג־געשלאסענע טויערן אין קענעדע מאכען אונמעגליך אויף וועלכען עס איז אופן צו העלפען דעם אידישען וואנדערער.

עס איז אויך נוצלאז זיך אריינצולאזען אין דיסקוסיעס מיט די אימיגראנטען פרעסער סיי אין קענעדע און סיי אין די שטאאטען און אנווייזען זיי אויף זייער קורצזיכטיגקייט בנוגע אימיגראציע, ווייל זיי וועלען פון דעם ניט קליגער ווערען, און איבערצייגען זיי געוויס ניט, ווייל זיי ווילען זיך ניט לאזען איבערצייגען.

עס איז אבער דא איין קלאס אימיגראנטען וועלכער קאן נאך געהאלפען ווערען, און דעם דאזיגען קלאס מוז מען העלפען.

אין קענעדע זיינען נאך די טויערן ניט פאלשטענדיג געשלאסען פאר עלטערן און מינדיאריגע קינדער פון יענער זייט ים, בירגער און ניט בירגער פון קענעדע וועלכע האבען עלטערן און מינדיאריגע קינדער אויף יענער זייט ים, חתנים וועלכע האבען כלות און כלות וועלכע האבען חתנים דארטען קענען זיי ברענגען אהער. אבער דערמיט זיינען גרויסע שוועריגקייטען פארבונדען. איבערהויפט איז עס דער פאל מיט די לעצטע און טיילווייזע מיט קינדער.

די קענעדער אימיגראציאנס בעאמטע זיינען זעהר שטרענג, און מען קוקט נאך צו דאס קינד איז חלילה מיט א טאג ניט עלטער. וועגען חתנים און כלות איז מען אויך זעהר שטרענג און אין די לעצטע עטליכע חדשים לאזט מען אפילו דעם דאזיגען קלאס אימיגראנטען ניט אריין.

דער אידישער אימיגראנטען הילפס פאראיין אין קענעדע איז אלע מאהל געשטאנען אויף דער וואך פאר די אינטערעסען פון אלע אימיגראנטען. דער פאראיין האט זעהר פיעל אויפגעטאן פאר די אימיגראנטען וועלכע זיינען אריינגעקומען אין קענעדע און האט אויך געהאלפען זיי אריבערברענגען.

דער אידישער אימיגראנטען הילפס פאראיין האט געהאט און האט נאך יעצט אויך דעם פולען צוטרויען פון דער גאנצער אידישער באפעלקערונג אין קענעדע. לעצטענס הערשט אבער א געוויסע אפאטיע צום פאראיין. עס איז אפשר א צו שארפער אויסדרוק, אבער דאס איז אזוי.

אין דער יעצטיגער צייט ווען דער אידישער אימיגראנט מוז מעהר ווי ווען עס איז אנדערש האבען דעם הילפס פאראיין. דער הילפס פאראיין וועלכער דארף יעצט זיין די קערפערשפט וועלכע זאל זיין די פארמיטלערין צווישען דעם פראספעקטיווען אימיגראנט און דער רעגיערונג. ווען די הילף איז דרינגענד נויטיג באקומט ניט דער פאראיין די שטיצע פון דער אידישער באפעלקערונג וועלכע די דאזיגע ארגאניזאציע דארף באקומען.

דער אידישער אימיגראנטען הילפס פאראיין אין קענעדע דארף צו דער רעגיערונג רעדען אין נאמען פון אלע אידען אין לאנד אלס אדוואקאט פארן אידישען אימיגראנט. דער פאראיין קען עס אבער בלויז דאן טאן ווען ער דריקט באמת אויס דעם ווילען פון דער גאנצער אידישער באפעלקערונג און רעדט אין נאמען פון אלע אידען.

אבגערעדט פון דער פינאנציעלער זייט מוז דער אימיגראנטען הילפס פאראיין האבען די פולע שטיצע פון אונזערע אלע קענעדער אידען סיי יחידים און סיי ארגאניזאציעס. אהן דעם קען דער פאראיין קיין זאך ניט טאן.

אין טאראנטא ווערט איצט אנגעפיהרט א קאמפיין פאר מיטגליעדערשאפט. און ניט נאר יחידים נאר גאנצע ארגאניזאציעס מוזען זיך אנשליסען אין דעם הילפס פאראיין אלס מיטגליעדער. דער קאמפיין ווערט אנגעפיהרט פון דער טאראנטאר עקזעקוטיווע פון קענעדער אימיגראציאנס הילפס פאראיין, מיט ש. קאפלאן דער נאציאנאלער דירעקטאר פון פאראיין אין דער שפיצע. דער לעצטער באזוכט אין טאראנטא ארגאניזאציעס און פריוואטע פערזאנען.

אין יעצטיגען קאמפיין מוזען די טאראנטאר אידען דעמאנסטרירען אויף א גרויסען מאסשטאב אז זיי זיינען מיט׳ן אימיגראנטען הילפס פאראיין. די דאזיגע דעמאנסטראציע דורך אריינגעהן אלס מיטגליעדער וועט געבען דעם פאראיין די אויטאריטעט וועלכע ער דארף צו ריידען פאר די אימיגראנטען און אנפיהרען די הילפס ארבייט אין נאמען פון אלע אידען אין קענעדע.

דאס שפאנישע פאלק האט גערעדט

אלקאלא זאמארא דער פיהרער פון די רעפובליקאנער אין שפאניע האט אין גאנץ איינפאכע ווערטער געזאגט דעם שפאנישען קעניג ער זאל אזוי גוט זיין און אבדאנקען.

אלס רעזולטאט פון דעם גרויסען נצחון פון די רעפובליקאנער אין די אלגעמיינע וואהלען זונטאג האט שוין דער קאבינעט רעזיגנירט און עס בלייבט בלויז איבער אז דער קעניג זאל נאכטאן דעם ביישפיעל פון זיין קאבינעט.

אין די וואהלען לעצטען זונטאג האט דאס שפאנישע פאלק גערעדט. דאס פאלק האט גערעדט מיט אזא שפראך אז קעניג אלפאנזא האט עס געמוזט דערהערען. עס איז בלויז א פראגע צו אלפאנזא וועט זיך צוהערען צו דער דאזיגער שטימע.

קעניג אלפאנזא און זיינע דיקטאטארען האבען אין די לעצטע עטליכע יאהר אין וועלכע זיי האבען יעדען רעוואלוציאנערען אויפשטאנד אין לאנד אין בלוט דערטרונקען, געזוכט איינצורעדען דער וועלט אז דעם גאנצען רעוואלוציאנערען טומעל מאכט אן א קליין הייפעלע רעוואלוציאנערען, און אז דאס גאנצע פאלק איז מיט׳ן קעניג.

די גאנצע וועלט האט געוואוסט אז דער קעניג זוכט צו שיטען זאמד אין די אויגען. עס זענען אבער געווען אזעלכע וועלכע האבען איהם געגלויבט. יעצט איז די מאסקע ארונטערגעריסען.

וואס וועט אלפאנזא יעצט טאן?

קעניג אלפאנזא האט געגלאנצט די אויגען צום הימעל און געטענה׳ט אז ער איז אלע מאהל גרייט צו טאן דעם ווילען פון פאלק און וויל אויסהיטען בלוט פארגיסונגען. וועט ער עס יעצט טאן?

עס איז אן אנגענומענער כלל אז קיין קעניג טרעט ניט אפ פון טראהן מיט גוטען. קיין קעניג פארלאזט ניט פרייוויליג זיין קעניגרייך. ניט ניקאלאי און ניט ווילהעלם זיינען מיט גוטען ארונטער פון די קעניגליכע שטוהלען. די פעלקער פון די דערמאהנטע לענדער האבען באצאהלט א צו גרויסען פרייז פאר באפרייען זיך פון די קעניגליכע פאראזיטען. וועט אלפאנזא זיין אן אויסנאהמע?

דאס שפאנישע פאלק האט שוין גענוג קרבנות געבראכט אויפ׳ן פרייהייט׳ס מזבח פון לאנד. אנהויבענדיג מיט פראנציסקא פעררער, ביז די גאר לעצטע געשעהענישען ווען גאנצע דערפער זיינען אויסגעשאסען געווארען פון אלפאנזאס לאיאלע סאלדאטען.

אין גאנץ קלאהרע ווערטער האט דאס שפאנישע פאלק געזאגט אלפאנזאן אז זיינע טעג זיינען געצעהלטע. וועט ער זיך ווידער שטעלען געגען פאלק?

עס ווערט איבערגעגעבען אז אלפאנזא גרייט זיך צו עטאבלירען א נייע דיקטאטור צו ראטעווען די מאנארכיע. עס איז אבער זיכער אז אפילו אויף א דיקטאטור וועט ער זיך לאנג ניט האלטען. ער וועט בלויז פארזאכען נאך בלוט פארגיסונגען.

דער רעזולטאט פון די וואהלען אין שפאניע איז אויך א גרויסער קלאפ פאר די דיקטאטארען פון מוסאלינים און סטאלינים חדרים וועלכע טענה׳ן אז די מאסען זיינען נאך ניט אנטוויקעלט גענוג און קענען אליין ניט רעגירען.

ווען דאס פאלק רעדט איז קיין פלאץ פאר קיין קעניג און קיינע דיקטאטארען ניטא.

אידען האבען אויסגעבויט די שטאדט וויען?

פון מ. א. טענענבלאט.

ווער האט געגרינדעט און אויפגעבויט די שעהנע, אלטע שטאדט וויען? דאריבער זענען פאראן צוויי־דריי טעאריעס. אלגעמיין הייסט עס היסטאריש באוויזען, אז די רוימער זענען געווען די באגרינדער פון וויען אונטער׳ן ערשטען רוימישען נאמען ווינדאבאנא. אבער א קריסטליכער געלערנטער פון 17־טען און 18־טען יאהרהונדערט האט אויפגעשטעלט די גאר אינטערעסאנטע טעאריע, אז די אידען זענען געווען די גרינדער און אויפבויער פון דער דאזיגער שעהנסטער פארבינדונגס־שטאדט צווישען מזרח און מערב אייראפא. דער דאזיגער היסטארישער שטודיום פון א בארימטען עסטרייכישען געלערנטען גלח איז כמעט לגמרי פארגעסען געווען און איז אצינד אויפגעפרישט געווארען בכיון אויך פון וויענער צייטונגען, כדי צו באווייזען דעם נייעם אנטיסעמיטישען האקענקרייצלערישען דור, אז זיי לעבען אין א אידישער שטאדט און געניסען פון אידישער הארוואניע און ווען זיי זאלען זיין עהרליך און קאנסעקווענט, וואלטען זיי דארפען אנטלויפען פון וויען און איבערלאזען די אידען אליין אין דער אלטער דאנוי־שטאדט.

דער קאטוילישער פאטער מאטהיאס פוהרמאן האט אין יאהר 1738 ארויסגעגעבען א בוך איבער "אלט־וויען און ניי־וויען", מיט זעהר גרינדליכע פארשונגען פון דער אלטער ליטעראטור און פון זעהר אלטע מצבות אויף אידישע בית־עולמ׳ס, וועלכע זענען שוין לאנג פארשוואונדען און דארום קען מען היינט ניט קאנטראלירען די מקורות פון דעם גלח. איינס איז אבער געוויס, אז פאטער פוהרמאן איז געווען לויט די אומשטענדען פון יענער צייט, אן עהרליכער פארשער, און ער האט די היסטארישע מאטעריאלען זיכער ניט געפעלשט. ער באהויפטעט, אויפ׳ן סמך פון זיינע פארשונגען, אז שוין 108 יאהר נאך יציאת־מצרים (דאס הייסט 1200 יאהר פאר דער היינטיגער קריסטליכער צייט־רעכענונג און בערך ב׳תק׳ס ליצירה) האבען אידען אויפגעפלאנצט זייערע געצעלטען אין די געגענדען פון היינטיגען וויען. שוין דאמאלסט זענען די אידען געקומען איבער רוים. פיעלע פאמיליעס נאכאנאנד און פארנומען זיך מיט האנדעל און וואנדעל. בעיקר האבען זיי געהאנדעלט מיט אכאט־שטיינער און מיט צין, אויך גאלד. אייזען־מינעס האבען די "איזראעליטען" דאמאלסט שוין אויסגעגראבען און געבראכט אין פארקער צווישען די שכנות׳דיגע קאנטינענטען.

לויט׳ן דאזיגען אלטען בוך פון גלח, האבען די אידען שוין דאמאלסט געפירט אכאט־שטיינער פון גערמאניא אין די לענדער פון אריענט. אנדערע האבען פארמיטעלט צין־מעטאל פון ענגלאנד אין די געגענדען פון רהיין און דונאי, אויך גאלד און אייזען האבען זיי טראנספארטירט פון אלטען גערמאניען. א טייל איזראעליטען האט אליין געארבייט, א טייל האט פינאנסירט די געשעפטען און א טייל זענען געווען בלויז הענדלער און פארמיטלער. דאס אינטערעסאנטסטע אין די פארשונגען פון פאטער פוהרמאן איז, אז ער האט אין קארנונטום געפונען סימנים און היסטארישע שפורען פון א אידישען ריזען־געשלעכט, אלזא, ניט קיין איינגעהויקערטע גלות־אידען, נאר טאקע א גאנצען ישוב פון אידישען ריעזען. דער גלח באהויפטעט, אז ער האט אליין נאך געפונען א מצבה מיט איינגעקריצטע אותיות "מרדכי פון ריעזען־געשלעכט", און ער האט פון דער מצבה נאך בפירוש די צאל פון יאהר 2569 (ב׳תק׳ס ליצירת־העולם). דאס וואלט געהייסען, אז אפילו אין די גערמאנישע לענדער האבען אידען שוין געשאפען די קולטור, דעם האנדעל און דעם אינטערנאציאנאלען פארקעהר אין א צייט, ווען די אלטע גערמאנען זענען נאך געלעגען אין די וועלדער און געלעבט פון פייער און ביקסען.

עס איז צו באדויערען, וואס פון אידישער זייט האט מען זיך אזוי ווייניג אפגעגעבען מיט היסטארישע פארשונגען ארום אט די זעהר וויכטיגע פראגען. דערביי איז כאראקטעריסטיש, וואס אויך היינטיגע קריסטליכע געלערנטע, אפילו אנטיסעמיטישע ראסען־פארשער מיינען אויך, אז ספעציעל דאס עסטרייכישע דונאי־לאנד איז באוואוינט פון אן אלטער געמישטער ראסע פון מיט אידען און אידישער בלוט. א געוויסער דר. לאציוס, באהויפטעט אויך אין א וויסענשאפטליכער ארבייט, אז וויען איז לכתחילה געווען א העברייאישע קאלאניע און דער דייטשער האקענקרייצלערישער ראסען־פארשער, פראפעסאר גונטער איז איבערצייגט, אז דאס היליגע קריסטליכע טיראלער פאלק געהערט צו דער אזוי־גערופענע "דינארישער ראסע", וועלכע האט קורבות מיט אידישען בלוט.

ווער ווייסט, וויפיעל אידיש בלוט עס רינט אין די אדערען פון די דייטשע "נאציעס"? ("איטא".)

דר. ווייצמאן אין תל אביב

(פון אונזער תל־אביב׳ער קארעספאנדענט)
י. ל. וואלמאן

זונטאג, זייגער פיער נאך מיטאג, איז דר. ווייצמאן אנגעקומען קיין תל־אביב. צוזאמען מיט איהם איז אנגעקומען זיין פרוי, קאלאנעל קיש, הערריי סאקער, און די טאכטער פון מאקס ווארבורג, וועלכע איז געקומען אויף פסח קיין ארץ ישראל.

פאר דער געביידע פון דער "עריה" האבען זיך צונויפגעקליבען עטליכע הונדערט נייגעריגע מענשען, און צווישען זיי אויך א קופקעלע פון א צעהן־צוועלף יום טוב׳דיג אויסגעפוצטע אראבער. און ווען דר. ווייצמאן מיט זיינע באגלייטער האבען אויסגעשטיגען פון זייערע צוויי אויטאמאבילען, האט דער פארזאמעלטער עולם זיי באשאנקען מיט לאנג־דויערענדע אפלאדיסמענטען.

ווען דר. ווייצמאן איז אנגעקומען אין דער "עריה" האט ער דארטען שוין געטראפען פארזאמעלט אלע ראטסמענער פון שטאדט מיט דיזענגאף׳ן אין דער שפיץ, און א חוץ זיי נאך אן עולם פון פיערציג פופציג פערזאן, פארבעטענע עסקנים און סתם פראמינענטע בירגער פון שטאדט. דר. ווייצמאן באגריסט זיך מיט זיינע אלטע באקאנטע, און ער פארנעהמט זיין פלאץ.

דער בירגערמייסטער הער דיזענגאף האלט א קורצע רעדע, וועלכע מאכט דעם איינדרוק פון א ראפארט:

"פופציג טויזענט נפשות (כן ירבו) בעזיצט ביים היינטיגען טאג די שטאדט תל אביב. אונזער ארבייט ענטוויקעלט זיך און ווערט פארטגעזעצט מיט איהר נארמאלען גאנג. די שטאדט בויט זיך כסדר; ביי דער אינדוסטריע זיינען באשעפטיגט העכער צוויי טויזענט ארבייטער; דער הינטערלאנד ארום תל אביב מיט זיינע פרדסים שטחים ענטוויקעלט זיך און שטייגט כסדר אין זיין וואוקס. מיר ליידען אביסעל פונ׳ם קריזיס, וועלכער איז א רעזולטאט פון דעם גרויסען וועלטס קריזיס. מיר זיינען אבער זיכער דאס מיר וועלען אויך פון דעם קריזיס ארויסקומען געשטארקטע און באפעסטיגטע. אזוי ווי עס האט מיט אונז שוין פאסירט ניט איין מאהל".

הער דיזענגאף דערמאהנט ווייצמאנס בעזוך אין ארץ ישראל נאכ׳ן פאגראם פון יאהר 1921, ווען ער איז פון דאנען גלייך געפאהרען קיין סאן־רעמא, וואו צוויי און פופציג פעלקער האבען זיך אונטערגעשריבען אונטער דעם פייערליכען אקט פון דער אידישער נאציאנאלער היים ישראל. מיר זאגען דיר אויך איצטער: דר. ווייצמאן חזק ונתחזק!"

דר. ווייצמאן דאנקט אפ דער אויפנאהמע. ער איז — זאגט ער — בלויז נאר אביסעל זיך דורכגעפאהרען מיט׳ן אויטא איבער די גאסען פון תל־אביב, אבער יעדענפאלס האט ער באקומען אן איינדרוק פון גוטער ענטוויקלונג פון דער שטאדט. דאס — האלט ער — איז דאס וויכטיגסטע. ער איז געקומען קיין ארץ ישראל, און ער האט דערזעהן אז דער ישוב טוט זיך דאס זייניגע, און דערפון איז ער צופרידען. ווייל שליסליך וואלט עס געווען א חלום צו גלויבען אז ענגלאנד וועט פאר אונז בויען ארץ ישראל. אויך די באשלוסען פון דעם קאנגרעס בויען ניט דאס לאנד. דער עיקר פון אלצדינג איז נאר די ארבייט וואס דער ישוב אליין לעגט אריין אין לאנד...

בנוגע דער פאליטישער לאגע אין לאנדאן קאן ער נאר זאגען, דאס דער מצב פון דער פאליטיק איז איצטער גינסטיגער און יעדענפאלס פיעל געזינטער פאר אונז, ווי ער איז געווען זאגאר מיט צוויי יאהר צוריק. מיר זענען אדורכגעגאנגען א שווערען שטורם, וועלכער האט געבראכט דערצו אז אלץ איז געווארען נאכאמאל דורכגעקוקט, און דורכגענישטערט, און איצטער שטעהט אונזער פאליטיק אויף פיעל געזונטערע יסודות...

דר. ווייצמאנס רעדע איז אויפגענומען געווארען מיט לאנג דויערענדע אפלאדיסמענטען. מען האט דערלאנגט טעה מיט פארבייסאכץ, און דר. ווייצמאן האט פריינדליך געשמועסט מיט דעם און יענעם פון זיינע אלטע באקאנטע. אייער קארעספאנדענט האט זיך געווענדעט צו איהם מיט א פראגע וועגען דער בעקאנטער "מימרא" פון שאאוקאט אלי, א "מימרא" וועלכע קורסירט ארום אין דער גאנצער אראבישער פרעסע און דיענט זיי אלס אויפרייצונגס מאטעריאל געגען אונז:

די געשיכטע דערפון איז פאלגענדע:

שאאוקאט־אלי, דער ברודער פון דעם באערדיגטען אין ירושלים מוסולמאנישען אינדישען געלעהרטען, מוהאמעד־אלי, האט לעצטענס זיך אנגעשלאסען אין דעם קריזיס פון דעם ירושלימער מופטי, און ער פאהרט ארום איבער די מוסולמאנישע לענדער מיט רעדעס פון אנטי־ציוניסטישען כאראקטער. צווישען אנדערע מאטיווען דערצעהלט ער אויך דאס דר. ווייצמאן האט איהם צוריק מיט א צייט געזאלט זאגען: מיר ציוניסטען וועלען ביי די אראבער אפנעהמען טראנס־יארדאניען, סיריען און איראק. און מיר וועלען פאר זיי איבערלאזען בלויז נאר דאס העדזשאס־לאנד"...

איך האב דעריבער אויסגענוצט נעכטען אין דער "עיריה" די געלעגענהייט, און איך האב געפרעגט דר. ווייצמאן, צו דאס איז אמת? אויף וואס דר. ווייצמאן האט מיר געענטפערט אז דאס איז שקר וכזב.

ער האט מיט הער שאאוקאט אלי געהאט א געשפרעך, אבער די דאזיגע ווערטער האט ער איהם ניט געזאגט. דאס איז א מורא׳דיגער שקר. איך בעפאלמעכטיג אייך — זאגט ער צו מיר — די דאזיגע "מימרא" אפצולייקענען אין מיין נאמען...

* * *

דעם זעלבען טאג האט דר. ווייצמאן געמאכט נאך עטליכע וויזיטען אין לאנד. ארויספאהרענדיג באלד אין דער פריה פון ירושלים, האט ער קודם כל זיך אפגעשטעלט אויף עטליכע מינוט פאר בראזא׳ס הויז אין דער קאלאניע מוצא. הער בראזא איז ארויסגעקומען, און דר. ווייצמאן האט זיך מיט איהם צוקושט, צוזאגענדיג איהם נאך אמאהל צו קומען צו איהם מיט א ספעציעלען בעזוך. פון דארטען איז דר. ווייצמאן מיט זיינע בעגלייטער גלייך אבגעפאהרען צו דער צוריק אויפבויענדער זיך באר טוביה.

דר. ווייצמאן האט קודם כל בעזוכט די חורבות פון דער אלטער פארברענטער באר טוביה. מען האט איהם געוויזען די חורבה פון דעם "רפת" (שטאהל), די איינציגע שטיינערנע געביידע פון דער אלטער קאלאניע, וואס האט זיי געדיענט אלס א פעסטונג בעת דעם אראבישען בלוטיגען אנפאל. פון דארטען איז דר. ווייצמאן אנגעקומען מיט זיינע בעגלייטער צום פלאץ וואו עס ווערען אויפגעשטעלט די אכט און פערציג שטיינערנע הייזער פון דער נייער באר טוביה. דר. ווייצמאן האט זיך פאראינטערעסירט מיט דער ארבייט ביים דריטען ברונעם, וועלכער ווערט אויסגעגראבען דורך אינזשעניר סירקין (א זוהן פון דעם בעקאנטען משה נחמן סירקין ז״ל). שפעטער איז דר. ווייצמאן צוגעפאהרען צו די פרדסים פון דער קאלאניע, וואו מען האט איהם מכבד געווען מיט׳ן פלאנצען א גרייפ־פרוכט בוים. עס זיינען קיין באר טוביה אויך אהינגעקומען א גרופע שילער מיט לעהרער פון עקרון. זיי זיינען פארגעשטעלט געווארען פאר דעם חשוב׳ן גאסט.

פון באר טוביה איז דר. ווייצמאן מיט זיינע בעגלייטער אנגעקומען קיין רחובות. א גרופע יוגענד איז איהם אנטקעגען געפאהרען אויף זייערע וועליסאפעדען, און זיי האבען איהם געבראכט צום הויז פון דעם בעקאנטען שריפטשטעלער קאלאניסט משה סמילאנסקי. דארטען איז סערווירט געווארען פאר די חשובע געסט א מיטאג, און שפעטער זענען אלע געגאנגען צום הויז פון "ועד המושבה", דער קאלאניסט הער גאראדיסקי האט איבערגעגעבען א ראפארט פון דער ענטוויקלונג פון רחובות, און נאכהער האט הער משה סמילאנסקי גענומען דאס ווארט.

"מיר זענען — זאגט הער סמילאנסקי — איינפאכע קאלאניסטען פארמער, און דעריבער וועסטו הער פרעזידענט אונז מוחל זיין פאר אונזערע איינפאכע און אפענהערציגע רייד. מיר האלטען דאס דו האסט פיעל אויפגעטאן אין דעם פאליטישען זין, און דעריבער זאגען מיר צו דיר, דאס דו זאלסט דיין פאסטען ניט פארלאזען. מיר קאלאניסטען־פארמער זאגען דיר אפענהערציג, דאס אין פיעל אזכען האסטו אויך געגרייזט. דיין עקאנאמישע אויפפאסונג פון ארץ ישראל איז געווען איינזייטיג, און מיר ווילען דעריבער אז דאס זאל געענדערט ווערען. ארץ ישראל קאן ניט געבויט ווערען בלויז דורך צדקה וועגען, נאר אויך דורך קאפיטאל און פריוואט איניציאטיווע. נעהם דיר, הער פרעזידענט צו הילף מענשען פון פאלק, ווארום אליין וועסטו מיער ווערען. מיר ווינשען דיר א ווייטערע הצלחה אין אלע דיינע וועגען"...

* * *

ווי איהר ווייסט שוין פון די דעפעשען האט דר. ווייצמאן זיין ערשטען וויזיט אפגעשטאט אין נהלל. ווי ער האט דארטען זיך אויסגעדריקט האט נהלל אפגעראטעוועט איהם דעם מוטה אין יענע פינסטערע פאליטישע טעג. דאמאלט ווען עס איז ערשיענען פאספיעלדס ׳שווארץ־בוך", און עס האט זיך גערוכט דאס ממש דער הימעל לעגט זיך אויס אויף דער ערד, דאמאלט האט ער בעקומען צוויי ערמוטיגענדע דעפעשען, וועלכע האבען א נייע חיות אריינגעזעצט אין זיין הארצען. איין דעפעשע איז געווען פון פאריזער ראטשילד. און די צווייטע איז געווען פון נהלל. אויב עס פארלאזען איהם ניט — האט ער זיך געטראכט — ניט ראטשילד, און ניט די ארבייטער קאלאניסטען פון נהלל, איז כדאי ווייטער נאך פארטזעצען דעם מוטיגען עקשנות׳דיגען קאמף...

אויפ׳ן וועג פון נהלל האט דר. ווייצמאן בעזוכט איינגיע קבוצות פון עמק, ווי אויך דאס בערגעל צווישען נהלל און קבוצת גבת. דארטען וואו עס וועט אין דער נאהענסטער צייט געבויט ווערען די נייע קאלאניע "רמת דוד" אויף׳ן נאמען פון דעם לידער פון דער ענגלישער ליבעראלער פארטיי, און עקס־פרעמיער, דוד לאיד דזשארדזש.

דר. ווייצמאן האט בעזוכט דעם נציב העליון סער דזשאהן טשענסעלאר, און אויך היינטיגען שבת איז ער מיט זיין פרוי פארבעטען געווארען צו סער טשענסעלאר׳ן אויף מיטאג.

דר. ווייצמאן האט אויך אנטייל גענומען אויף דער זיצונג פון דעם ועד הלאומי, און לויט ווי ער האט מיר נעכ־

(פארזעצונג אויף פיידוש 5)

איז דאס דער אנהויב פון סוף?

פון י. מ. מעטים

שוין צעהן יאהר ווי א שווארצע כמארע הייננט איבער דעם פאליטישען הימעל פון דייטשען אידענטום. נאכדעם ווי וואלטער ראטענוי, דער גרויסער אידישער שטאטסמאן אין דייטשלאנד, איז געפאלען א קרבן פון אנטיסעמיטישע מערדער, האבען זיך די פינסטערע כחות פון דעם דייטשען קעמפענדען אנטיסעמיטיזם פאראייניגט אין איין מעכטיגע ארגאניזאציע, וועמעס הויפטציל עס זענען געווען צו שטירצען די רעפובליק, און צו רואינירען די פאליטישע און עקאנאמישע פאזיציעס פון די אידען.

די ארגאניזאציע אונטער דער עמבלעם פון טרויעריג באקאנטען ,,האקענקרייץ" האט פארשפרייט איהר גיפטיגע אנטיסעמיטישע און מאנארכיסטישע העץ פראפאגאנדע איבער גאנץ דייטשלאנד. אין די שטעדט און דערפער זענען געשאפען געווארען אפטיילונגען פון ,,יונג דייטשען ארדען", פון ,,שטאהלהעלם" און פון ,,וועהרוואלף", מיט דער הויפט־אויפגאבע אונזיכער צו מאכען דאס לעבען און די עקזיסטענץ פון דער אידישער באפעלקערונג. אידען פלעגען דורך זיי באלעסטיגט ווערען אין די גאסען, אידישע געשעפטען זענען באיקאטירט געווארען, און די שטודירענדע אידישע יוגענט איז דורך זיי פארפאלגט געווארען אין די שולען און אוניווערזיטעטען. זאגאר די אידישע בתי קברות אין טורינגען און בייערן, אין מעקלענבורג און שלעזיען, זענען פיעל מאל געשענדעט געווארען דורך די דאזיגע אנטיסעמיטישע וואנדאלען.

דער פיהרער פון די ארגאניזירטע אנטיסעמיטען אין דייטשלאנד, אדאלף היטלער, ווערט באצייכענט פון דער וועלט פרעסע אלס דער ,,קעשענע מוסאליני". און עס ווייזט טאקע אויס, אז ער אימיטירט און קאפירט מוסאליני׳ן אין זיין גאנצער פארטייאישער טאקטיק.

די היטלערישע פארטיי איז געבויט אויף די זעלבע ארגאניזאציאנעלע און דיסציפלינארע יסודות ווי די פאשיסטישע פארטיי אין איטאליע. עס איז כמעט ניטא קיין חלוק צווישען די ברוינהעמדיגע היטלעריסטען און די איטאליענישע שווארץ־העמדיגע פאשיסטען.

ביי די לעצטע וואהלען אין דייטשלאנד, מיט בערך זעקס מאנאטען צוריק, האבען די היטלעריסטען (זיי רופען זיך אויך ,,נאצים" — נאציאנאל־סאציאליסטען) געהאט א גרויסען נצחון, זיי האבען געוואונען 107 פלעצער אין דייטשען פארלאמענט. פון א קליין אונבאדייטענדע הייפעלע זענען זיי געווארען א וויכטיגע אפאזיציאנעלע פראקציע אין רייכסטאג (דייטשער פארלאמענט).

דאס דעמאקראטישע דייטשלאנד איז געווארען שטארק באזארגט וועגען דעם גורל פון דער רעפובליק, און נאך מעהרער האבען געזארגט די אידען. בלויז דער פאקט וואס א גרויסער טייל פון די דייטשע וועהלער האט געשטימט פאר אנטיסעמיטען איז געווען גענוג אום ארויפצוואורפען א ,,מרה שחורה" אויף די אידישע געזעלשאפט ניט נאר אין דייטשלאנד נאר איבער דער גאנצער וועלט. סענסאציאנעלע קלאנגען זענען ערשינען אין די צייטונגען וועגען די נייע גזרות וואס די היטלעריסטען גרייטען צו אויף אידען. מ׳האט געשמועסט וועגען ארויסטרייבען די מזרח־אידען פון דייטשלאנד, וועגען קאנפיסקאציע פון אידישע אייגענטום און וועגען צונעהמען די פאליטישע בירגער רעכט פון די אידען אין דייטשלאנד. נאר דאס אלץ זענען געווען פוסטע קלאנגען וועלכע זענען פאבריצירט געווארען אין די צוהיצטע קרייזען פון די אנטיסעמיטען.

די היטלעריסטען זענען נאך אלץ געווען א פארלאמענטארישע מינדערהייט וועלכע האט ניט געהאט קיין גענוגענד שטארקע מאכט אין רייכסטאג. די מערהייט אין רייכסטאג איז געווען א רעפובליקאנישע, וועלכע האט נאך לאנגע סקאנדאלען אין פארלאמענט ענדליך געצוואונגען די ,,נאצים" זיך צו פארהאלטען רוהיג אדער פארלאזען דעם רייכסטאג. און דעריבער האט זיך די אנטיסעמיטישע טעטיגקייט פון היטלער׳ס באנדע קאנצענטרירט אויף דער גאס. נייע אנטי־אידישע דעמאנסטראציעס אין די גאסען, פרישע אנטיסעמיטישע באלעסטיגונגען אין די טעאטערן און רעסטאראנען זענען געווען דער רעזולטאט פון דער אקטיוויטעט פון די זיגרייכע אנטיסעמיטען.

אבער די שמחה אויף זייער נאס האט ניט לאנג געדויערט, זייער מפלה איז געקומען פון אן ארט, פון וועלכען זיי האבען זיך אם ווייניגסטען געריכט. דאס קאטוילישע בייערן, וועלכע איז געווען די וויגעלע פון די מאנארכיסטישע אנטיסעמיטען, האט די ערשטע זיך אפגעטרייסעלט פון זיי. בייערן האט אפיציעל ערקלעהרט, אז זי וויל גארניט האבען צו טאן מיט די כוליגאנעס פון היטלער׳ס חדר. די קאטוילישע פארטייען אין דייטשלאנד האבען אויסדריקליך באטאנט, אז היטלער האט ניט און וועט ניט האבען זייער שטיצע, און אז זיי פארדאמען זיין שעדליכע אנטיסעמיטישע פאליטיק.

די דאזיגע האנדלונג איז געווען כאראקטעריסטיש פאר דער עפענטליכער שטימונג אין דייטשלאנד. דער ברייטער דייטשער געזעלשאפטליכקייט איז נמאס געווארען די טומלדיגע און צעשטערערישע פאליטיק פון די אנטיסעמיטישע סקאנדאליסטען. גלייכצייטיג איז אויך פארגעקומען א טיפער איבערברוך אין די רייען פון דער פארטיי גופא. דער פרעסטיזש און אויטאריטעט פון היטלער׳ן איז לעצטענס אנגעגריפען געווארען דורך זיינע אייגענע חברים, א פאקט וועלכער האט די גרעסטע באדייטונג אין אן ארגאניזאציע פון דעם מין. די פאשיסטישע דיסציפלין ערלויבט ניט קיין קריטיק איבער די פיהרער... די לעצטע נאכריכטען פון דייטשלאנד דערצעהלען וועגען גאסען קאמפען צווישען די מיטגלידער פון דער היטלערישער פארטיי. די איינינגקייט און די אייזערנע דיסציפלין פון דער פארטיי זיינען געבראכען, און מיט זיי צוזאמען זענען אונטערגעגראבען געווארען די יסודות פון דער פאשיסטישער ארגאניזאציע. די טיילווייזע אנארכיע וואס הערשט איצט אין היטלער׳ס לאגער ווערט אויסגענוצט פון פערזאנען וועלכע געהערען צו זיין פארטיי און וועלכע פארגינען איהם ניט דעם כבוד צו זיין דער העכסטער פיהרער פון דער באוועגונג. עס איז שוין איצטער קלאהר, אז די נאציאנאל־סאציאליסטישע פארטיי מאכט דורך א אינערן קריזיס וועלכער וועט האבען ערנסטע פאלגען, נעהמענדיג אין אכט די ענדערונגען וועלכע קומען פאר אין דער דייטשער עפענטליכער מיינונג.

די ,,נאצים" האבען געהאט א חזקה אויף די אונאפיציעלע קלאנגען, אז פרעזידענט הינדענבורג איז מיט זיי. דער אלטער הינדענבורג איז נאך אלץ באליבט און פארעהרט ביי די דייטשען אלס דער געוועזענער פעלדמארשאל אין דער וועלט מלחמה און טרייער בירגער פון זיין פאטערלאנד, דעריבער איז די אנצוהערעניש, אז הינדענבורג אליין איז אויך א סימפאטיקער פון די היטלעריסטען, געווען איינע פון די שטארקסטע פאליטישע וואפען אין היטלער׳ס הענט. אבער הינדענבורג אליין האט די לעצטע צייט עטליכע מאל דייטליך ערקלעהרט, אז די קלאנגען זענען נאר א פאליטישער שפיציעל מצד די היטלעריסטען. ניט נאר איז הינדענבורג ניט קיין סימפאטיקער פון די פאשיסטען, נאר ער האט זיך זאגאר ארויסגעוויזען צו זיין איינער פון די ווירקזאמסטע באקעמפער פון זייער אידעאלאגיע.

הינדענבורג האט היינטיגע וואך אונטער געשריבען א דעקרעט לויט וועלכען עס וועט ווערען אונמעגליך פאר די אנטיסעמיטען אנצופיהרען זייערע געפעהרליכע העצעריי. עס איז שוין איצט לייכט צו זעהן, אז פאר דער אויסגעשפראכען דעמאנאגאנישער גאסען־פארטיי פון די דייטשע פאשיסטען איז דער דאזיגער דעקרעט א שווערער קלאפ. עס איז דער אנהויב פון סוף.

די לאגע אין היטלער׳ס מחנה דערמאנט אונז געוויסערמאסען אן דער לאגע פון די אמעריקאנער אנטיסעמיטישע ,,קלעניקעס" מיט א פאר יאהר צוריק. אויך די ,,קלענס" האבען נאך א קורצען סענסאציאנעלען ערפאלג גענומען געהן בארג־אראפ מיט זעהר א גרויסער שנעלקייט, אזוי אז איצטער האבען זיי כמעט איינגאנצען פארלוירען זייער שעדליכע אנטיסעמיטישע השפעה אין אמעריקע. און עס שיינט אז די היטלעריסטען געהען אין דעם זעלבען וועג. די אידישע מאסען אין דער גאנצער וועלט, און צוזאמען מיט זיי אויך דער ליבעראלער טייל פון דער מענשהייט, וועלען מיט צופרידענהייט צוזעהן ווי איינע פון די גיפטיגסטע און רעאקציאנערסטע באוועגונגען געהט אונטער.